

תהליך שינוי התעודה הבית ספרית

1 הצורך

מזה כמה שנים שוררת בקרב צוות המורים תחושת חוסר נוחות מהתעודות הניתנות לתלמידים בגלל התחושה שאנחנו משקיעות זמן ומחשבה במסמך ש"לא מדבר אלינו". מסמך שאינו משקף את העשייה ואת התהליכים שהתלמידים עוברים בלמידה, ושאינו ביטוי למגוון דרכי ההערכה שבהן אנו מעריכות את התלמידים. התסכול גובר במיוחד לקראת כתיבת התעודות. בתיאום עם מנהלת בית הספר קיימתי ריאיונות עם כמחצית מאנשי הצוות אודות עמדתם ביחס לתעודה. ניתחנו יחד עם סגנית המנהלת את המידע שעלה בריאיונות, ואת הממצאים הצגנו בישיבת סוף השנה של צוות הניהול. הממצאים הראו כי רוב הצוות מעוניין להשתתף בתהליך לשינוי התעודה ומנהלת בית הספר תמכה בכך.

בתחילת שנת הלימודים, במטרה לעודד מעורבות מורים רבים בתהליך, הוקמו שלושה צוותים כשכל אחד מהם כלל מורים מקצועיים, מחנכות, רכזת שכבה ורכזת הערכה. המנהלת הקצתה שעה שבועית לשיבות עבודה של הצוותים ויצאנו לדרך.

2 זיהוי מטרות-העל

בשלב הראשון החלו המורות המקצועיות בזיהוי מטרות-העל בהוראת כל תחום הדעת, תוך כדי פירוט דרכי ההוראה המקובלות וזיהוי המיומנויות הדרושות בכל תחום דעת. המחנכות עסקו בצורה דומה במקצועות שהן מלמדות ובמטרות בתחום החברתי, רגשי וערכי. התהליך עצמו תרם רבות ליצירת שפה משותפת ולהעמקה בציפיות החינוכיות שלנו כצוות מהתלמידים. חלק מהמפגשים כללו קריאת חומרים עיוניים והתייעצות עם מומחים בתחומים שונים. התוצר אליו הגענו היה רשימת מטרות פדגוגיות וחינוכיות.

3

כתיבת מחוון מקצועי או חברתי-רגשי

בשלב השני כתב כל צוות מקצועי את המחוון בתחום שלו (מקצועי או חברתי-רגשי) שמתאר רמות שונות של יכולת, התנהגות, ביטוי או אופרציונלי בכל מטרה. כלומר: מה ייחשב בעינינו רמה נמוכה בהשגת המטרה ומה ייחשב רמה גבוהה. התוצר של שלב זה היה מפרט מעמיק של המטרות ושל יעדי הביניים בכל אחד מהתחומים בכל השכבות. השינוי המרכזי היה בדרך שבה החלטנו למשב את כישורי הלמידה ואת ההיבטים החברתיים והרגשיים: במקום הערכה של המורה, למסד בכל הכיתות תהליך של הערכה עצמית והערכת עמיתים. הערכות אלו ייכנסו לתעודה, כולל היעדים האישיים שיגדיר התלמיד למחצית השניה.

5

כל שינוי מתחיל בפעולה ראשונה

היה צריך להתחיל עם פעולת שינוי כלשהי ולתווך אותה לתלמידים ולהורים.

התהליכים הללו ארכו זמן רב מהצפוי, ובהחלטה ניהולית אמיצה – תעודות אמצע השנה לא חולקו בתבנית המוכרת, אלא המחנכות כתבו מכתב אישי לכל תלמיד שכלל משוב מכל המורים. במקביל הגדרנו לעצמנו שלושה מישורי פעולה שחייבים להיות מטופלים בהמשך: עדכון מתמיד והנגשה של מערכת המשו"ב, סדנאות למורים בכתיבת משובים, ומפגשים של תלמידים והורים למתן הסבר על שינוי התעודה ותרומתה לתהליך הלמידה של כל תלמיד ותלמידה.

4

הצגה חגיגית ושיתוף התלמידים וההורים בהתלבטות

בשלב הבא ערכנו יום מרוכז וחגיגי לכלל המורים שבו הצגנו את כלל התוצרים שנבנו, במטרה לקבל את חוות דעתם. בדיון עלתה שביעות רצון מהכיוון שהתגבש, והמורים חשו שהפירוט יעזור להם במתן הערכה מעמיקה ומיטבית. עם זאת, עלה חשש כיצד יקבלו הורי התלמידים את השינוי ואת העובדה כי המידע יהיה יותר מילולי ממספרי. המחנכות העלו רעיון לשתף את התלמידים בהתלבטות: התלמידים יקיימו ריאיון עם הוריהם בשאלת שינוי התעודה. פעילות לא מתוכננת זו נקשרה בקלות לתהליכי ההוראה בכיתה, והתלמידים נהנו מאוד לבצע אותה. ניתוח הריאיונות העלה כי עמדות ההורים אינן אחידות, וכי יש מהם המעדיפים להישאר עם התעודה הקיימת ואילו אחרים ישמחו לשינוי.

6

הצעדים הבאים

השלבים הבאים מבחינתי הם להבנות את מערך ההערכה בתחומי הדעת השונים כך שיחזקו את הקשר בין המיומנויות שהגדרנו לבין תהליכי ההערכה הנהוגים בשכבות השונות ובתחומי הדעת השונים.

